

- Mycorrhizal Fungus in Watermelon Seedlings under Well-Watered and Drought Conditions. *Front Plant Sci.* 2016. Vol. 7: 644. DOI: 10.3389/fpls.2016.00644 (Last accessed: 15.08.2023).
6. Wei H., Wang M., Jeong BR. Effect of Supplementary Lighting Duration on Growth and Activity of Antioxidant Enzymes in Grafted Watermelon Seedlings. *Agronomy*. 2020. Vol. 10(3): 337. <https://doi.org/10.3390/agronomy10030337> (Last accessed: 11.09.2023).

УДК 615.89:581.634

**ЗОЛОТОТИСЯЧНИК ЗВИЧАЙНИЙ (*CENTAURIUM ERYTHRAEA* RAFN.) – ЦІННИЙ ЛІКАРСЬКИЙ ВИД:
ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЗАСТОСУВАННЯ**

**Кравченко Є. Я.¹, Ядчишин О. О.², Колісник Х. М.¹,
Дробик Н. М.¹**

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопільська ЗОШ I-III ступенів №16 імені Володимира
Левицького

E-mail: kolisnikhristina32@gmail.com

На сьогоднішній день спостерігається тенденція щодо зростання асортименту лікарських засобів для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту, нирок та сечовидільних шляхів, до складу якого входить золототисячника трава. Значний позитивний досвід використання препаратів на основі золототисячника трави для лікування хвороб нирок та сечовидільних шляхів запального генезу сприяє зростанню інтересу до цієї лікарської рослинної сировини (ЛРС). Встановлення основних біологічно активних речовин (БАР) золототисячника трави є актуальним питанням як для розширення сфери медичного застосування, так і для стандартизації вітчизняної ЛРС золототисячника трави [1].

До роду золототисячник (*Centaurium* L.) належить близько 20 видів, які зростають в Євразії, Північній і Південній Америці та Австралії. Одним із найпоширеніших видів є золототисячник звичайний (*Centaurium erythraea* Rafn.). Широкий спектр

фармакологічної дії цього виду обумовлює необхідність вивчення фітохімічного складу золототисячника звичайного, що в подальшому може бути використано для розробки лікарських засобів на основі рослинної сировини *C. erythraea* [3].

Враховуючи вище зазначене, метою нашої роботи було вивчення якісного та кількісного складу біологічно активних речовин у лікарській рослинній сировині золототисячника звичайного, а також визначення основних фармакологічних властивостей цього виду як потенційного засобу у фітотерапії.

Золототисячник звичайний — це трав'яниста рослина, яка широко використовується в народній та офіційній медицині завдяки вмісту фітохімічних речовин. Аналіз літературних джерел [1–3] свідчить про те, що золототисячника трава багата на різні класи БАР. Основними діючими речовинами, які зумовлюють фармакологічну активність золототисячника, є гіркоти – секоіридоїдні глікозиди (генціопікрозид – основний серед гірких іридоїдів, centaпікрин, свертіамарин, ерітаурин, генціофлавозид, сверозид і амарогентин), вміст яких становить близько 0,3–2,4 % [1]. Тому власне збирають сировину в липні–серпні місяці, саме в цей період відбувається максимальне накопичення секоіридоїдних глікозидів.

Трава золототисячника містить також алкалоїди піридинового типу (0,6–1%) (переважно генціанін), тритерпеноїди (α - і β -амірин, ерітродіол, олеанолова кислота), фітостерини та ефірну олію, слиз, флавоноїди (апіїн, лютеолін, космозеїн, апігенін, скутеляреїн, рутин, астрагалін, кверцимеритрин, кемпферол, кверцетин, хризоеріол та інші), дубильні речовини і барвники, солі органічних кислот, смоли, віск. У свіжій траві є аскорбінова кислота та каротиноїди, але при сушінні вони майже повністю руйнуються [2, 3]. На сьогоднішній день доведені антиоксидантні, протизапальні, адаптогенні властивості фенольних сполук рослинного походження та їх здатність підвищувати міцність капілярів [4].

Рослина містить велику кількість біологічно активних речовин, що стимулюють секрецію залоз травного каналу, підвищують жовчовиділення, посилюють скорочення м'язів матки, проявляють протизапальну, знеболювальну, слабку проносну дію та антиоксидантну активність. Для ідентифікації та

кількісного визначення БАР у лікарській рослинній сировині золототисячника використовується як основний метод високоефективна рідинна хроматографія (ВЕРХ) з мас-спектрометричним детектуванням [4]. Вченими за результатами експериментальних досліджень та ВЕРХ встановлено якісний склад двох видів ЛРС та ідентифіковано близько 30 БАР секоїридоїдних глікозидів та фенольних сполук. Проте залишається невизначеним вміст БАР в ЛРС в залежності від різних місць зростання.

Отже, вид *C. erythraea* є перспективною лікарською сировиною, яка має значний потенціал для використання у фітотерапії. При цьому необхідне подальше фармакологічне вивчення золототисячника та впровадження у фармацевтичну практику.

Список літератури

1. Безкоровайна О. І., Терещенкова І. І. Лікарські трави в медицині: монографія. Х.: Факт, 2002. С. 98–100.
2. Кобзар А. Я. Фармакогнозія в медицині / А. Я. Кобзар /Золототисячник звичайний. К.: Вид-во «Медицина», 2007. С. 184–186.
3. Проскурова Я. О. Актуальні питання щодо розробки монографії «Трава золототисячника» до Державної фармакопеї України. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2015. № 2 (40). С. 28-31.
4. Проскурова Я. О., Губар С. М., Георгіянц В. А. Визначення якісного складу біологічно активних сполук сировини золототисячника звичайного (*Centaurium erythraea* Rafn.) та золототисячника гарного (*Centaurium pulchellum* (Sw.) Druce) трави методом хромато-мас-спектрометрії. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*, № 3 (51) 2017; <https://doi.org/10.24959/uekj.17.27>
5. Canini A., Alesiani D., D’Arcangelo G. Gas chromatography – mass spectrometry analysis of phenolic compounds from *Carica papaya* L. Leaf. *J. of Food Composition and Analysis*. 2007. Vol. 20, Issue 7. P. 584–590. doi: 10.1016/j.jfca.2007.03.009